

latan bir manzume de görülür. Buradaki Becene ili, Peçenek topluluğu ile birlikte göçmeyip yurdunda kalan ve Oğuzlar'a tâbi olan Peçenekler'dir. Bu manzumeden anlaşıldığına göre onları Salur Kazan Bey İslâmiyet'e sokmuştur. Bu da en kuvvetli ihtimalle XI. yüzyılın ikinci yarısında vuku bulmuştur. Ardından bu Peçenekler diğer oymaklarla birlikte Anadolu'ya gelip çeşitli yerlere yerleşti.

Karadeniz'in kuzeyindeki sekiz boylu Peçenek grubunun Don, Donets ve Dinyepir yörelerine yerleşmesiyle Hazarlar'ın buradaki hâkimiyetleri sona erdi, bu da Hazar Devleti'ni zayıflattı. Rus kaynaklarında Peçenekler'den ilk defa 915 yılında söz edilir. Bu yılda Kiyef Rus Prensi İgor Peçenekler'le barış yapmıştı. Anlaşıldığına göre bu barış uzun bir müddet sürmüş, hatta onun 944'te gerçekleştirdiği Bizans seferine Peçenekler askerî birlik vererek yardımda bulunmuştu. Fakat daha sonra Peçenekler ile Ruslar'ın arası açıldı, bunda da başlıca rolü Bizans oynadı. 968 yılında Rus Prensi Svyatoslav, Tuna kıyılarında bulunduğu sırada Peçenekler'in Kiyef'i kuşattıklarını haber alarak geri dönmüştü. Peçenekler ile Ruslar arasındaki bu düşmanlık Bizans'ın tesiriyle ileriki yıllarda da sürdü. Nitekim 972'de Peçenek başbuğu Küre, Bizans'ın müttefiki olarak, cesur bir insan olan ve Rus İskenderi denilen Svyatoslav'ı yapılan bir karşılaşmada yendi ve Rus prensi savaş meydanında kaldı. Peçenekler ile Ruslar arasındaki mücadele Rus Prensi I. Vladimir zamanında (980-1015) şiddetlendi. Vladimir, bir yandan ülkesinin güney sınırlarında bir dizi istihkâm yaptırdığı gibi Rus kaynaklarında Türk (çoğulu Torki) denilen Oğuzlar'dan bir zümreyi de ücretle hizmetine aldı. Bu mücadele bir müddet daha sürdü. En sonunda Prens Yaroslav (1036-1054) Peçenekler'i ağır bir yenilgiye uğrattı. Bu yenilgi ve bilhassa Karadeniz'in kuzeyindeki topraklara gelmiş olan bir Oğuz kümesinin (Torki, Uz) baskısı yüzünden Peçenekler Tuna kıyılarına göç etti. Bu göçte katılmayan bazı küçük Peçenek zümreleri de Kiyef Prensiği'nin güneydoğusu ile ona yakın yerlerde yaşadığı ve asker olarak ücretle Rus prenslerinin hizmetlerinde bulundu. Bu Peçenekler ayrıca Mstiblav'ın Kiyef Prensiği'ni ele geçirmesinde rol oynadı.

Peçenekler'in Bizanslılar'la yakın temasları Bulgaristan'ın 1018 yılında Bizans idaresine girmesiyle başlar. Peçenekler ilk defa 1035'te Tuna'yı geçerek nehrin güney kıyılarına yağmaladılar ve 1036'da üç defa Bizans topraklarına girdiler. 1048'de yap-

tıkları akın dehşet verici oldu, Bulgaristan'ı yakıp yıktıktan sonra akınlarını sürdürerek Balkanlar'ın diğer bölgelerini de yağmaladılar. Ancak başlayan iç çekişmeler yüzünden bu akınlar zayıfladı, ayrıca iki Peçenek oymağı Bizans'a sığındı. Bizans Devleti bu oymaklara Tuna boyunda ve Silistre yakınında toprak vererek sınır bekçiliğiyle görevlendirdi. Fakat bu iki oymağın başbuğu Kegen ile Tuna'nın kuzeyindeki ana Peçenek kolunun başındaki Turak arasında mücadele sürdü ve Kegen, Bizanslılar'ın yardımı ile Turak'ı yenip onu ve 140 Peçenek reisini esir aldı. Fakat Turak ve arkadaşları kısa bir maceradan sonra Tuna boyundaki yurtlarına döndüler, yeneden mücadeleye başlayarak Bizans ordusunu yenip Edirne'ye kadar ulaştılar (1049). Kıpçaklar'ın baskıları ile Tuna boylarına gelen ve bu sırada (1064-1065) Tuna'yı geçerek Balkanlar'da geniş ölçüde bir yağma akınına girişen Uzlar'ı (Oğuzlar) dağıtan Peçenekler'in bir bölümü, geride kalan ve Makedonya ile Balkanlar'ın diğer bazı yörelerine yerleştirilen Uzlar ile İmparator Romanos Diogenes'in Malazgirt'e getirdiği orduda bulundu. Ancak bunlar savaş başlamadan önce Alparslan'ın ordusuna katıldı.

Malazgirt zaferiyle (26 Ağustos 1071) Bizans ülkesinde dirlik ve düzenliğin bozulmasından faydalanan Peçenekler 1078 yılında Kıpçaklar'la birlikte Edirne'yi ikinci defa kuşattılar. 1086'da Bogomiller'in ayaklanmasını desteklediler. Ertesi yıl Macarlar'la birleşip Bizans topraklarına girdiler ve Lüleburgaz'a kadar ilerlediler. Bizanslılar her ne kadar Peçenekler'i geri çekilmeye mecbur bıraktıysa da Silistre yakınlarında onlar tarafından ağır bir yenilgiye uğratıldılar. Peçenekler'in gücünü bilen İzmir hâkimi Çaka Bey onlarla bir dostluk antlaşması imzaladı. Buna göre müttefikler birlikte hareket ederek Bizans hâkimiyetine son vereceklerdi. Bu maksatla Peçenek kuvvetleri aşağı Meriç kıyısında toplandı (Mart-Nisan 1081), fakat Çaka Bey hareket etmekte gecikti. Bizanslılar bundan faydalanarak müttefiki Kıpçaklar ile birlikte Peçenekler'i ağır bir yenilgiye uğrattılar (29 Nisan 1091). Anna Comnena'ya göre ancak küçük bir Peçenek topluluğu bu savaştan sağ kurtulabildi. Daha önemi bu yenilgiden sonra Peçenekler'in siyasi ve askerî bir güç olarak önemleri kayboldu. Bununla beraber Peçenekler, Tuna boylarında zayıf bir durumda da olsa varlıklarını sürdürdüler ve Bizans topraklarına zaman zaman akınlarda bulundular. Bu akınların sonuncusu 1197'de ya-

pılmıştı. Ardından Peçenekler'den bir kısmı Macaristan'a giderek X. yüzyılda oraya göç etmiş olan diğer Peçenekler'e katıldılar. Macar araştırmacılarına göre bu ülkede yurt tutmuş olan Peçenekler'den epeyce yer adı bugüne ulaşmıştır. Bir kısım Peçenek zümresi Avrupa kaynaklarında Kuman denilen Kıpçaklar'a bağlanmış, birçok Peçenek grubu da eski yurdunda yaşayarak Bizans Devleti'nin hizmetine girmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

Divânü lügati't-Türk Tercümesi, I, 28, 30, 57, 488; II, 48, 67; *Orhun Âbideleri* (nşr. Muharrem Ergin), İstanbul 1984, s. 27, 73; İbn Hurdâzbih, *el-Mesâlik ve'l-memâlik*, s. 31; İbn Fadlân, *Rihle: İbn Fadlân's Reisebericht* (nşr. Zeki Velidî Toğan), Leipzig 1939, s. 17-18; a.e. (nşr. Sâmî ed-Dehân), Dimaşk 1966, s. 53, 106, 107; İstahri, *Memâlik* (de Goeje), s. 10; Mes'ûdî, *et-Tenbih ve'l-işraf*, Kahire 1937, s. 122, 153, 155; *Hudûdü'l-âlem* (Sütüde), s. 87, 190; a.e. (Minorsky), s. 101-160; Constantine VII Porphyrogenitus, *De Administrando imperio* (trc. R. J. H. Jenkins), Washington 1967, s. 167-171; Gerdiş, *Zeynü'l-ahbâr* (nşr. Abdülhay Habîbî), Tahran 1347 hş., s. 271-276; Şerefüzzamân Tâhir el-Mervezî, *Fuşûl havle's-Şin ve't-Türk ve'l-Hind müntehebe min kitâbi Tabâ'î'i'l-hayevân* (nşr. ve trc. V. Minorsky), London 1942, s. 29, 32, 33, 95, 103, 109; A. Comnena, *The Alexiad* (trc. E. A. S. Dawes), London 1967, s. 173, 177, 182, 200, 202; Hüseyin Namık Orkun, *Peçenekler*, İstanbul 1933; a.mlf., *Eski Türk Yazıtları*, İstanbul 1936, I, 46, 47; Akdes Ni-met Kurat, *Peçenek Tarihi*, İstanbul 1937; a.mlf., *IV-XVIII. Yüzyıllarda Karadeniz Kuzeyindeki Türk Kavimleri ve Devletleri*, Ankara 1972, s. 44-64; a.mlf., "Peçenekler", *İA*, IX, 535-543; E. Chavannes, *Documents sur les Tou-kieu (Turcs) occidentaux*, Paris 1941, s. 34, 60, 270, 271, ayrıca bk. harita; Talat Tekin, *A Grammar of Orkhon Turkic*, Bloomington 1968, s. 236, 269; P. B. Golden, "The Peoples of the South Russian Steppes", *The Cambridge History of Early Inner Asia* (nşr. D. Sinor), Cambridge 1990, s. 270-284; a.mlf., "Peçeneger", *EL²* (İng.), VIII, 289-291; Ramazan Şeşen, *İslâm Coğrafyacılarına Göre Türkler ve Türk Ötekleri*, Ankara 1985, bk. İndeks; Faruk Sümer, *Oğuzlar (Türkmenler) Tarihleri, Boy Teşkilâtı, Destanları*, İstanbul 1992, s. 44-45, 238-240.

FARUK SÜMER

PEÇEVÎ İBRÂHİM

(bk. PEÇUYLU İBRÂHİM).

PEÇUY

Macaristan'da Pécs şehrinin Osmanlı dönemindeki adı.

Macarca Pécs, Almanca Fünfkirchen, Latince Quinque Ecclesiae adlarıyla bilinen şehir Osmanlı kaynaklarında Hırvatça söylenişine uygun olarak Peçuy şeklinde geçer. Ülkenin güneybatısında bulunan Mec-

Peçuy Kalesi'ne ait bir burç

sek dağlarının güney eteklerinde kurulmuştur. Burası Eskiçağ'dan beri bir yerleşim merkezidir. Romalılar zamanında Sopianae (II. yüzyılın sonu ve IV. yüzyılın ortası) ismiyle tanınıyordu. Keltler ve Avarlar'ın ardından Macar yerleşimine sahne oldu. Salzburg piskoposu daha IX. yüzyılda burada bir kiliseyi kutsamıştı. Bu sırada adı Quinque Basilicae (Beş Kilise) idi, bu ad daha sonra Quinque Ecclesiae'ye dönüştü. Şehrin Almanca ismi de bu kelimeye dayanır. Macar Kralı Aziz (I.) İstvân, Peçuy Piskoposluğu'nu 1009'da burada kurdu. 1181 tarihli bir belgede şehre göç eden Alman, Fransız ve Latin kökenli yabancılardan söz edilir. Macarca Pécs adı ilk defa 1290 tarihli bir belgede görülür. Şehrin efendisi ve sahibi XVIII. yüzyıla kadar Peçuy piskoposu idi; şehrin bölgede oynadığı rol ve kentsel karakteri onu "özgür krallık kentleri"ne (civitas libera regia) benzer hale getirmişti. İlk katedrali (Szent Péter Bazilikası) Peçuy'un ikinci piskoposu olan Szent Mór inşa ettirdi, Macarlar'ın ikinci kralı Péter Orseolo da buraya gömüldü. Piskoposluk ikametgâhı 1242 yılındaki Tatar (Moğol) hücumları sırasında yakıldı. Bu yüzden Tatar istilasından sonra şehir surlarla çevrildi ve piskoposluk sarayı bir kaleye dönüştürüldü. Macaristan'ın 1367'de kurulmuş olan ilk üniversitesi bu kalenin içinde yer alıyordu.

Şehir, Mohaç Savaşı'nın sonucu olarak (932/1526) Osmanlı kuvvetleri tarafından yakılıp tahrip edilince halkın çoğu burayı terketti. Kral I. Ferdinand'ın taç giyme törenine katılan Peçuy yargıcı Wolfgang (Farkas) Schreiber vergiden muafiyeti içeren krallık imtiyazını 1528 Eylülünde ilân etti ve yakılan şehrin on iki yıl boyunca vergiden muaf olduğunu bildirdi. Şehir halkı kısa süre sonra (1532-1533) János Szapolyai'nin tarafına geçti ve imtiyazlarını da-

ha da pekiştirdi. Kral János 1533'te Macar ve Türk refakatçileriyle birlikte bir süre burada kaldı. Kralın ölümünün ardından dul kalan eşi Kraliçe Izabella kaleye Simon Athina'i gönderdi. 7 Cemâziyelevvel 948'de (29 Ağustos 1541) Kanûni Sultan Süleyman, Macaristan'ın başşehri Budin'i ele geçirince Peçuy'un da teslim edilmesini istedi. Ancak kale kumandanı buna uymadı ve Peçuy'u silâhla savundu. Böylece kale ve şehir yeniden Ferdinand'ın tarafına geçti. Ferdinand kaleye 3000 kişilik Alman ve Macar muhafız birliği gönderdi. Kanûni Sultan Süleyman 950'de (1543) çıktığı Macaristan seferi sırasında bu bölgeye geldiğinde kaledeki muhafızlar, piskopos (Szaniszló Váralljai), din adamları ve bir kısım zengin aileler burayı terketti. Şehirde kalanlar da yakınındaki Şikloş'un (Siklós) kuşatılmasıyla meşgul olan padişahın huzuruna çıkarak ona şehrin anahtarlarını sundu. Padişah, Peçuy'u teslim alma işiyle Mohaç sancak beyi Kasım'ı ve Pojega (Požega) sancak beyi Murad'ı görevlendirdi (17 Rebü'lâhîr 950 / 20 Temmuz 1543). Böylece şehir Mohaç sancağına bağlandı. Daha sonra da Sekçöy'le (Szekcső) birlikte muhtemelen 968 (1561) dolayında müstakil bir sancak haline getirildi ve şehir bu idarî birimin merkezi oldu. Bu tarihte sancağa Budin'de beylerbeyilik yapmış olan Kasım Paşa'nın tayin edildiği dikkati çeker. Mohaç sancağından ayrılmasından sonra Peçuy sancağı 1570'te sekiz, 1579'da altı nahiyeden oluşuyordu. Bir ara Sigetvar'da (Szigetvár) oluşturulan beylerbeyliğe (1595-1597), Kanije'nin (Nagykanizsa) 1600 yılında fethedilmesinin ardından da burada oluşturulan vilâyete bağlandı.

Osmanlı idaresi şehir hayatında çok büyük değişikliklere yol açtı. Şehrin surları tamir edildi ve yeni surlar yapıldı. Buraya kuvvetli bir askerî garnizon yerleştirildi. Bunların sayısı 950'de (1543) 513, 952'de (1545) 828, 960'ta (1553) 370 (ayrıca 112 kişilik bir martolos birliği), 973'te (1565-66) 321, 976'da (1568-69) 220 (ve yirmi dokuz martolos), 978'de (1570) 237 ve 1028'de (1619) 249 kişiydi. Şehrin askerleri sürekli biçimde azalmasına karşılık müslüman nüfusu arttı. 953 (1546) yılı vergi kayıtlarına göre tamamı hıristiyan 531 hâne ve elli sekiz bekâr toplam 589 erkek nüfusu vardı. Bunlara ayrıca on papaz eklenmişti. 987 (1579) yılı vergi kayıtlarında ise yalnızca 195 kişilik vergi ödeyen aile reisleriyle iki dul kadın anılmaktadır.

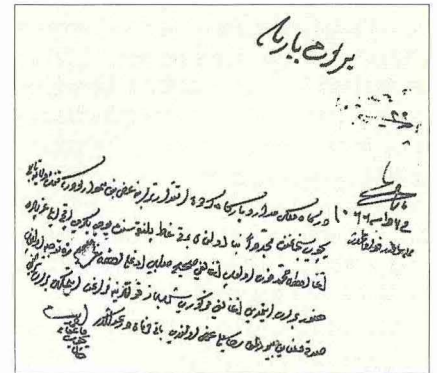
Hıristiyan nüfusun sayısı 1546'da 4500-5000 dolayında olmalıdır, bu sayı 1580'de 2500-3000 kişiye düşmüştür. Müslüman

nüfusun sayısı bu sıralarda muhtemelen hıristiyanlarınkini geçmiştir. XVII. yüzyılın ortalarında buraya gelen Evliya Çelebi şehirde bir hıristiyan ve altı müslüman mahallesi bulunduğunu yazar. Hıristiyanlar surla çevrili olan kaleyi ve şehir bölgesiyle dış mahalleleri terketmek zorunda kalmışlar ve Mindenszentek Kilisesi'nin çevresinde yer alan Malomszeg'e taşınmışlardır. Katolikler 1544 yılından başlayarak güçlenen Protestanlar'la aynı kiliseyi kullanmışlardır. Şehirde Katolikler'in yanı sıra Kalvenciler ve papazları vasıtasıyla dinî tartışmalar yaparak tarikatlarının haklılığını savunan Uniteryenler (teslisi benimsemeyenler) bulunmaktaydı. XVII. yüzyılın başlarında Fransisken rahipler de şehre yerleşmişti.

1545-1546'daki ilk vergi kayıtlarına göre Malomszeg'de yaşayan hıristiyanların büyük bölümü Molnár (değirmenci) ve Tímár (sepici) adını taşımaktadır. Birkaç yıl sonra ise Macarlar'ın elinde bir tek değirmen bile kalmamıştır. Aynı biçimde şehrin çevresinde önemli bir gelir elde edilmesini sağlayan üzüm yetiştiriciliğinden de uzaklaşmışlardır. Onların yerini müslüman ahalinin aldığı anlaşılmaktadır. Şehrin başlıca ekonomik uğraşısı Tettye (Tekye / Tekke) deresinin su gücüne dayanıyordu. Müslüman nüfusun büyük bölümü bir ikinci banliyöde Poturluk'ta yaşıyordu (potur sözcüğü "yeni din değiştirmiş" veya "Türkleşmiş" demektir). Buraya Balkanlar'dan göç eden Boşnaklar yerleşmişti ve beyaz ve kırmızı maroken deri üretiyorlardı.

Macar yağmacıları XVI. yüzyılda sık sık bu şehre de uğradılar (1554, 1563, 1565) ve tahribatta bulundular. Bunu engellemek için pek çok palanka yaptırıldı, Kapos

Peçuy Kaymakamı Ahmed'in bir arzı (Österreichische Nationalbibliothek, Mxt, nr. 670/8)

ırmağının bataklık sel bölgesi olan Berkigât bunlardan biridir (1656). Peçuy en büyük yıkıma 1074 (1664) kışında uğradı. Hırvat Banı Miklós Zrínyi'nin Macar, Hırvat ve imparatorluk kuvvetleriyle birlikte, ayrıca General Julius Hohenlohe'nin 10.000 kişilik ordusu (toplam 26.000 kişi) 26 Ocak 1664'te şehri ele geçirdiyse de kaleyi almadı, ancak şehri yakıp geri çekildi. Peçuy, Budin'in Habsburglar'ın eline geçmesinin (1686) ardından Osmanlı hâkimiyetinden çıktı. Ana kuvvetlerin gelmesinden önce Kapronca Kalesi'nin Hırvat kumandanı János Makár şehre girdiyse de 3000 kişilik ordusu savunmacılarca Eylül ayında püskürtüldü. Markgraf Ludwig von Baden gelmeden önce de Türkler şehri ateşe verdiler ve kaleye kapandılar. Habsburg orduları 17 Ekim'de surları dövmeye başladılar, üç gün sonra da kale teslim oldu.

Şehir yeniden ele geçirilişinin ilk yıllarında Habsburglar'ın askerî bir garnizonu haline geldi. Halkının neredeyse tamamı kaçmıştı, fakat bunlar yavaş yavaş geri döndü. 1695'te yapılan bir arazi sayımına ait defter 335 ev yerini belirtmektedir. Burada yirmi dokuz kamu binası ile 269 kişinin evi bulunmaktaydı, ayrıca otuz yedi harabe ya da boş arazi vardı. 1698'de yirmi üç Macar, seksen dokuz Alman, 286 Güney Slav (bunun seksen sekizi Bosnalı müslümandır), on üç Türk, on bir Rum / Kıbrıslı ve değişik kökenden beş aile reisi kaydedilmiştir. Ferenc Rákóczi'nin yönettiği, Habsburglar'a karşı girişilen özgürlük savaşında 1704 yılında Kuruc (Kuruts) birlikleri Peçuy'u işgal ettiyse de kısa bir süre sonra geri çekildi. O sırada imparatorluk hizmetindeki Sırplar şehri yaktı. Ardından şehirde hayat çok yavaş şekilde yeniden canlandı ve ancak on beş yıl geçtikten sonra eski barış günlerine dönülebildi. Peçuy piskoposluk merkezi halinde 1780'e kadar kilisenin malı oldu ve bu tarihte özgür krallık kenti armasını elde etti. Piskopos György Klimó 15.000 kitaptan oluşan kütüphanesini şehre bağışladı. Burası 1744 yılından itibaren Macaristan'ın ilk halka açık kütüphanesi olarak hizmet vermeye başladı. XIX. yüzyılda porselen, şampuan, ay, eldiven fabrikaları açıldı. I. Dünya Savaşı'nın ardından Trianon Barış Antlaşması'nın imzalanması ekonomik gelişmeyi engelledi; buna karşılık elden çıkan Pozsony'daki (Bratislava, Slovakya başşehri) Erzsébet Üniversitesi buraya taşındı, böylece Peçuy altı yüzyıllık aradan sonra yeniden bir üniversite şehri oldu.

Osmanlı dönemi Peçuy'u -pek çok Macar şehrinde farklı olarak- hem mimaride

Kasım Paşa Camii – Peçuy

hem müslümanların dinî hayatında sıkı biçimde Balkanlar'da oluşan Osmanlı kültürüne bağlıydı. Macaristan'daki İslâm mimarisinin en büyük eseri olan Gazi Kasım Paşa Camii burada inşa edilmiştir (bk. KASIM PAŞA CAMİİ). Günümüzde Şehir Merkezi Kilisesi adıyla Katolikler'in hizmetindedir. Yakovalı Hasan Paşa Camii ise Siçetvar Kapısı yakınındadır; on iki köşeli bir minaresi vardır ve XVI. yüzyılın ikinci yarısında yapılmıştır. Yanındaki mevlvihâne zamanımıza kadar gelmemiştir. Cami bugün sanat tarihi müzesi olarak kullanılmaktadır. Bunun dışında Peçuy'da beş cami daha bulunmaktadır; bunlar Memi Paşa ve Ferhad Paşa camileriyle Küçük Cami, Elhac Hüseyin Paşa ve Süleyman Paşa camileridir. Memi Paşa Camii kiliseden dönüştürülmüştü; Süleyman Paşa Camii de şehrin ünlü katedraliydi. Cami Evliya Çelebi'nin ziyareti sırasında (1663) kapalıydı ve askerî depo hizmeti görüyordu.

Peçuy'da pek çok tarikat faaliyet göstermiştir. Mevlevî Tekkesi XVII. yüzyılda en parlak dönemini yaşamıştır. Buranın en belirgin şahsiyeti Peçuyî / Peçevî Ârifî Mehmed Dede'dir ve öğrenimini Konya'daki Mevlevî dervişleri arasında yapmıştır. Şehrin düşüşü sırasında 1686'da Filibe'ye (Plovdiv) gitmiş, burada yeni bir tekke kurmuş, daha sonra İstanbul'a yerleşmiştir. Peçuy'da mekteplerin yanında dört medrese vardı. Şehirde üç hamamı bulunduğunu gösteren kalıntılara rastlanmıştır, bunlardan Memi Paşa Hamamı'nın kalıntılarının kazısı yapılmıştır. XVI. yüzyılın sonunda inşa edilen bir türbe özgün biçimiyle ayakta durmaktadır. Bu türbede dönemin tanınmış şahsiyeti İdris Baba gömülüdür. Daha sonra burası Cizvitler'in şapeli olmuş ve 1961'de özgün biçimiyle restore edilmiştir. Arkeolojik araştırmaların gösterdiği üzere

kayalara oyulmuş mezarında bulunan İdris Baba günümüzde de burada yatmaktadır. Budin'deki Gülbaba Türbesi gibi burası da ünlü bir İslâm ziyaretgâhidir. Osmanlı tarihçisi İbrâhim Efendi (Peçuyî / Peçuylu / Peçevî) 1574'te bu şehirde doğmuştur. Zamanımızda Peçuy, Macaristan'ın idarî birimlerinden (megye) biri olan Baranya idarî biriminin merkezi durumunda olup 2002 yılında nüfusu 162.502 idi. Burada dünyaca ünlü Zsolnai Porselen Fabrikası faaliyetini sürdürmektedir. Ayrıca mobilya, tütün, bira ve deri sanayii vardır.

BİBLİYOGRAFYA :

BA, TD, nr. 441, vr. 5^b-9^a; nr. 1585, vr. 5^b-7^a; Evliya Çelebi, *Seyahatnâme*, VI, 192-202; *Magyarországi török kincstári defterek* (ed. A. Velics – E. Kammerer), Budapest 1890, II, 45, 387, 411-412; P. Zoltán Szabó, *A török Pécs 1543-1686*, Pécs 1941; A. Hodinka, *Adalékok Pécs város történetéhez 1686-tól 1701-ig.*, Pécs 1942, s. 1-31; a.m.f., "A töröktől visszafoglalt Pécs első tele. (1686. október 23 – 1687. március 24.)", *A Pécsi Városi Múzeum kiadványai*, sy. 1 (1934), s. 3-18; G. Gerő, *Pécs török műemlékei*, Budapest 1960; G. Ágoston, "16-17. Aszirlarda Macaristan'da Tasavvuf ve Mevlevilik", *Milletlerarası Mevlâna Kongresi: Tebliğler*, Konya 1988, s. 228-229; P. Esterházy, *Mars Hungaricus* (ed. E. Iványi – G. Hausner), Budapest 1989, tür.yer.; J. Besenyei, *Enyingi Török Bálint okmánytára*, Budapest 1994, tür.yer.; L. Koszta Pécs, *Korai magyar történelmi lexikon (9-14. század)* (ed. Gy. Kristó v.dğr.), Budapest 1994, s. 535-537; *Pécs ezer éve. Szemelvények és források a város történetéből (1009-1962). Történelmi olvasókönyv* (ed. A. Márfi), Pécs 1996; F. Szakály, "Pécs török uralom alá kerülésének történetéhez", *Memoriam Barta Gábor. Tanulmányok Barta Gábor emlékére* (ed. I. Lengvári), Pécs 1996, s. 149-163; J. Thury, "Pecsevi viszony a magyar történetírás-hoz", *Századok*, XXVI, Budapest 1892, s. 395-410, 476-488, 560-579, s. 535-678, 740-746; L. Szita, "Adatok a török megszállás alatt Pécs népességének alakulásához", *Tanulmányok Pécs Történetéből*, sy. 1, Pécs 1995, s. 13-26; M. Anna Móró, "Pécs város népessége a török alóli felszabadulástól 1848-ig", a.e., sy. 1 (1995), s. 27-36; G. Dávid, "Kászim vojvoda, bég és pasa. I. rész", *Keletkutató*, 1995/2, Budapest 1997, s. 53-66; a.m.f., "Mohács-Pécs 16. századi bégei, Pécs a törökkorban", *Tanulmányok Pécs történetéből*, sy. 7 (1999), s. 51-88; a.m.f., "Pécs", *EI²* (Ing.), VIII, 291-292; István Petrovics, "Pécs szerezte a Mohács előtti Magyarországon", *Tanulmányok Pécs történetéből*, sy. 9 (2001), s. 163-196.

PAPP SANDOR

PEÇUYLU İBRÂHİM

(ö. 1059/1649 [?])

Osmanlı tarihçisi.

982'de (1574) Macaristan'da Pécs (Hırvatça Peçuy [Peçu]) şehrinde doğdu. Bundan dolayı Peçuyî, Peçuylu ve Peçevî lakaplarıyla tanınır. Modern Osmanlı tarih yazı-